

Karta ewidencyjna obiektu grobownictwa wojennego

Gmina: OBORNIKI

Nr ewidencyjny: 3016015_7

Rodzaj obiektu ¹	Nazwa obiektu		Miejscowość
ZESPÓŁ GROBÓW	ZESPÓŁ GROBÓW MASOWYCH – OFIARY TERRORU NIEMIECKIEGO W LASACH ROŻNOWSKICH		DĄBRÓWKA LEŚNA
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria	II wojna światowa	
	Adres województwo / powiat / gmina	WIELKOPOLSKIE / OBORNICKI / OBORNIKI	
	ulica / lokalizacja opisowa	LAS, przy Drodze Wojewódzkiej nr 178	
	Właściciel / zarządca terenu / działka nr	Lasy Państwowe: Nadleśnictwo Oborniki – Leśnictwo Rożnowo/301601_5.0027.267/1	
	Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa	Las, przy Drodze Wojewódzkiej nr 178/ 52°42'23.6"N 16°50'50.7"E (52.706556, 16.847417)	
	Podstawowa informacja o pochowanych	OFIARY TERRORU NIEMIECKIEGO – co najmniej 12 tysięcy ofiar; śledztwo prokuratora IPN zidentyfikowało 22 osoby	
	Datowanie	Brak danych o dacie powstania obecnych upamiętnień	
	Forma ochrony	GRÓB WOJENNY	
	Wymiary (szer., głęb., wys.)	ok. 2 hektarów to obszar pokryty grobami masowymi	
	Material	Beton, kamień, metal	

¹

cmentarz wojenny / kwaterna wojenna / mogiła zbiorowa / grób indywidualny....

Szkie sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje	
		<p>W lesie znajduje się 17 betonowych grobów na planie kwadratu (ok.4 metry na ok.4 metry, wysokość ok. 25 cm), otoczonych kostką kamienną, u wezłowania znajduje się krzyż rurowy (wysokość 160 cm, rozpiętość 80 cm) z figurą umęczonego Jezusa Chrystusa. Na przecięciu ramion krzyża odchodzą promienie. Obok każdego grobu jest wbity w ziemię tabliczkę z numerem porządkowym.</p> <p>---</p> <p>Brak inskrypcji na obiektach grobowych.</p>	
Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie	Bibliografia	Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.	
<p>Stan zachowania poprawny.</p> <p>Tablice informacyjne ufundowane ze środków Wojewody Wielkopolskiego i wystawione przy współpracy z Gminą i Miastem Oborniki. Porozumienie z dnia 2 września 2021 r. w sprawie powierzenia zadania utrzymania grobów i cmentarzy wojennych (Dz. U. WW z 2021 poz.6688).</p> <p>Grób nr 4 poddano gruntownemu remontowi w 2022 r. Zamontowano okładzinę z kamienia łamanego, słupki narożne z granitu izerskiego oraz obrzeża i posadzki z granitu Strzegom. Na grobie ustawiono ważący tonę monumentalny obelisk z granitu izerskiego. Remont przeprowadzony ze środków Wojewody Wielkopolskiego przy udziale Gminy i Miasta Oborniki. Porozumienie z dnia 9 maja 2022 r. w sprawie powierzenia zadania utrzymania grobów i cmentarzy wojennych (Dz. U. WW z 2022 poz. 3871).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tablice informacyjne przed Zespołem grobów w lasach rożnowskich tekst oprac. Krzysztof Nowacki - konsultacja IPN o. Poznań 2) Akta śledztwa IPN sygn. 83/13/Zn 3) Gomolec L., Kubiak S., Olszewski M., <i>Pomniki pamięci narodowej, lata wojny 1939 -1945</i>. Poznań 1968 s. 206-208 (Archiwum WUW) 4) https://oborniki.naszemiasto.pl/odrestaurowano-mogile-ofiar-zbrodni-hitlerowskich-w-lasach/ar/c1-9270017 [dostęp 15.03.2024r.] 	<p><u>Opis historyczny na stronie 3</u></p>	
	Załączniki		
	<p>Dokumentacja fotograficzna – stan na 22.06.2022 r. – w wersji elektronicznej.</p>		
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):	Krzysztof Wiśniewski 15.03.24 – szkic sytuacyjny Sławomir Józefiak,		

Historia terroru niemieckiego i grobów masowych w lasach rożnowskich

W 17. mogiłach zbiorowych w lasach rożnowskich, w pobliżu Obornik, przy Drodze Wojewódzkiej nr 178, pochowano ofiary terroru niemieckiego z okresu drugiej wojny światowej. Oszacowano, że śmierć poniosło co najmniej około 12 tysięcy osób – ustalenia prokuratora Jana Strzelczaka. Szacunkowa liczba ofiar powstała w oparciu o pomnożenie ilości dni egzekucji przez dzienną liczbę (160) osób zwożonych 4 ciężarówkami do lasów rożnowskich w okresie od października do grudnia 1939 roku, kiedy to odbywały się główne egzekucje. Rozstrzeliwano z broni automatycznej skrupowanych ludzi.

Ofiary to pacjenci Zakładu dla Psychicznie Chorych w Owińskach, więźniowie z ul. Młyńskiej w Poznaniu, Fortu VII w Poznaniu, oprócz tego przywożono osoby z kierunku Czarnkowa i Rogoźna. Kolejne egzekucje miały odbyć się w kwietniu 1940 r. Według zeznań świadków miano tu także rozstrzelać jeńców brytyjskich. Gomolec uważa, że prawdopodobnie byli to jeńcy z obozu w Pile.

Od grudnia 1943 do marca 1944 roku Niemcy zaczęli likwidować groby masowe w lasach rożnowskich. Wydobywali zwłoki, palili je, polewali chemikaliami, a następnie ponownie zakopywali. Z tego powodu tak trudno dziś zamordowanych identyfikować.

Po wojnie naliczono 38 grobów, z których rozkopano i potwierdzono 19 miejsc w latach 1966-67. Rozkopane miejsca potwierdziły istnienie mogił zbiorowych. Akcję tę przeprowadziło Wojsko Polskie i uczniowie z Szkoły Zawodowej w Obornikach. W grobach znaleziono kości kobiet, mężczyzn i dzieci. Oprócz tego groby zawierały wiele rzeczy osobistych ofiar: ubranie, okulary, różańce, listy itp.

W śledztwie IPN-u najdokładniej ustalono liczbę zamordowanych pacjentów Zakładu Psychiatrycznego w Owińskach. Zginęło 1040 kobiet i mężczyzn oraz 78 dzieci – najmłodsze miało 2 lata. Z tej liczby, tylko 22 osoby udało się zidentyfikować prokuratorowi IPN, dzięki współpracy z rodzinami ofiar. Potwierdzone ofiary z Owińsk to: Teresa Gołembowska, Wincenty Krawczyk, Kazimierz Białasik, Celina lub Cecylia Nowicka, Jan Kaczmarek, Franciszek Sawicki, Franciszka Kujawa, Andrzej Haremski, Apolonia Koronka, Karol Gruszczyński, Zofia Roszkiewicz, Jadwiga Ankundowicz, Kazimierz Rausch, Pelagia Rozmiarok, Antoni Rawecki, Stefania Winiewicz, Władysław Banaś, ks. Stanisław Pawlicki, ks. Jerzy Klupsch, ks. Marian Riemann, mężczyzna o nazwisku Kubasik.

Historia tragicznych mordów w lasach rożnowskich zachowała się dzięki świadkom zbrodni. W 1941 harcerze z Obornik (Szare Szeregi) dokonali potajemnej inspekcji jednego z grobów masowych (akcja „Groby”) i wykonali zdjęcia. Zebrali także rzeczy prywatne ofiar jako dowód. W 1942 roku Waclaw Kasperek pracujący w leśniczówce Rożnowo Młyn spotkał esesmanów, którzy mieli mapę z zaznaczonymi około 30 miejscami masowych mordów w okolicach lasów rożnowskich. Prawdziwym popularyzatorem wiedzy o tragedii z lasów rożnowskich był Franciszek Sayna, który w lutym 1966 w swoich wspomnieniach opisał zdjęcia, które wykonali harcerze w 1941 roku. Zainteresowali się tym działacze Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBOWiD) z Obornik. Dr L.Gomolec zebrał zeznania świadków w czerwcu 1966 r., a od listopada 1966 zaczęto ekshumacje prowadzoną przez Wojsko Polskie.